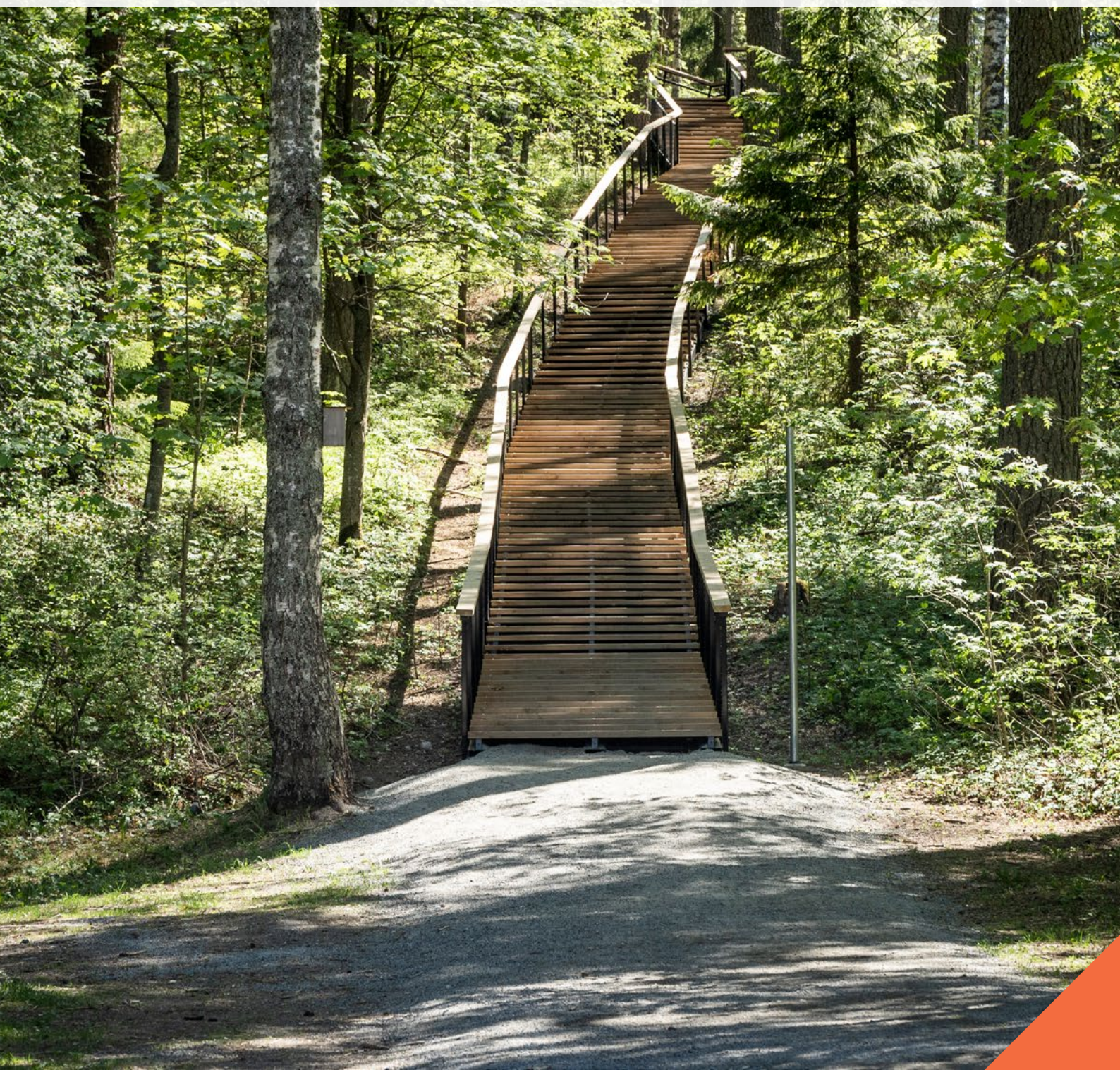

Tilinpäätöstiivistelmä 2021

www.hameenlinna.fi

Sisällys

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS - KUNTAKENTTÄ MURROKSESSA	3
AVAINLUKUJA 2021	5
TALOUS.....	6
ARVIO TULEVASTA KEHITYKSESTÄ.....	10
KAUPUNGIN HENKILÖSTÖ	13
KAUPUNKIKONSERNI	14
TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	19
RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT.....	20
HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT	21
KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	24
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	25
KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT	26
TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT	27

Kaupunginjohtajan katsaus – Kuntakenttä murroksessa

Vuotta 2021 hallitsi edelleen covid-19-pandemia, joka näyttää jäävän yhteiskuntaan pysyvämpänä vitsauksena. Pandemian ohella tilikautta värjivät alkukesän kuntavaalit, muutos kaupungin ylimmässä johdossa ja heinäkuussa tehty valtakunnan tason päätös hyvinvointialueiden perustamisesta. Tämä päätös tulee muuttamaan sekä koko hyvinvointiyhteiskuntaa että kuntakenttää tavalla, jonka vaikutuksia ei vielä kyetä täysin näkemään tai ennakoimaan. Vuosi 2021 oli monessa mielessä vähintäänkin haastava.

Kaiken kaikkiaan Hämeenlinna on onnistunut pandemian vaikutusten hallitsemisessa varsin hyvin. Valmiutemme hyvinvointialueuudistuksen toteuttamiseen on myös alueellamme hyvä. Muutos on aina myös mahdollisuus ja henkilöstön sitoutuminen muutostilanteiden hallintaan korostuu tulevina vuosina entisestään.

Uusi kaupunginvaltuusto aloitti toimintansa kesän kuntavaalien jälkeen. Kaupunkistrategian uudistaminen aloitettiin syksyllä 2021 ja työ valmistuu kesään 2022 mennessä. Strategian kärkiteemoja ovat esimerkiksi vakaa talous, asukasmäärän kasvun tavoittelu, kestävä kehitys ja onnistuva elinvoima- ja elinkeinopolitiikka. Vuoden 2021 merkittävimpiä onnistumisen mittareita olikin asukasluvun kasvu 123 asukkaalla. Olemme Hämeenlinnassa onnistuneet kääntämään muutoksen trendin pysyvämmiin positiiviseksi. Kaupunkimme on myös noteerattu yhdeksi Suomen turvallisimmista (katuturvallisuusindeksi 2021), mikä on erityisen tärkeää näinä aikoina.

Terveellisten ja turvallisten tilojen investointiohjelmaa vietin edelleen strategian mukaisesti eteenpäin erityisesti sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla. Sosiaali- ja terveyspalveluissa lastensuojelun alueen kehittämistyötä jatkettiin ja terveyspalveluissa kyettiin edistämään digitaalisten palveluiden käyttöä. Assi-sairaalan hanke saavutti rakentamisvaihteen ja Moreenin eritasoliittymän tiesuunnitelma valmistui. More-hanke sai myös valtiolta suunnittelurahoitusta vuodelle 2022. Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmaa edistettiin. Suomi-rata Oy aloitti varsinaisen toimintansa. Nykyisen ratalinjauksen kehittäminen pääradan käytävässä on kaupungille tärkein strateginen ja edunvalvonnallinen hanke.

Covid-19 -pandemian talousvaikutukset todettiin valtakunnan ja kunnan tasolla tiedon lisääntyessä ja tarkentuessa aiempaa tietoa maltillisemmiksi. Kaupungin työttömyysaste laski vuoden edetessä lähes kaksi prosenttiyksikköä 12 prosenttiin. Kuntien talous selviytyi valtion tukitoimien ansiosta vuodesta 2021 hyvin. Samaan aikaan valtio kuitenkin velkaantui edelleen voimakkaasti. Valtionosuuksien leikkaukset aloitettiin jo vuodelle 2022, joten kunnat tulevat maksamaan valtiolta saadut koronatuot leikkauksista johtuen takaisin todennäköisesti hyvinkin nopealla aikataululla.

Taloudellisesti Hämeenlinnan kaupungin tilikausi 2021 oli varsin hyvä. Vielä vuonna 2020 Hämeenlinnan kertaeristä puhdistettu tilikauden alijäämä oli noin 5,6 milj. euroa. Tilikausi 2021 päättyi kertaeristä puhdistettuna noin 0,9 milj. euroa ylijäämäiseksi. Talouden pohjan parantumista selittävät paitsi valtionosuuksien pohjan kasvu, myös verotulojen tilitysten kasvu ja maltillisuus omaehtoisissa kustannusten lisäyksissä. Hämeenlinna sai vuonna 2021 valtiolta tukea pandemian aiheuttamiin ongelmiin nettona (yli aiheutuneiden kustannusten) noin 10,1 milj. euroa. Tämä tulos mahdollisti myös varautumisen tulevaan Hämeenlinna -rahaa kartuttamalla ja heikkokuntoisten rakennusten tasearvoja alentamalla. Tilikauden kirjanpidollinen ylijäämä oli 3,4 milj. euroa. Nykyisessä tilanteessa varautuminen tuleviin haasteisiin on erittäin perusteltua.

Kaupungin sijoitusvarallisuuden kannalta vuosi 2021 oli hyvä. Sijoitusomaisuus kasvoi noin 10,6 milj. eurolla vuosituoton ollessa noin 8,8 prosenttia. Vuoden lopussa kaupungin sijoitusomaisuuden arvo oli noin 130 milj. euroa.

Kaupungin hallintosäätöä uudistettiin ja kaupunki päätti siirtyä yhden kaupunginjohtajan malliin. Osaavan ja ammattitaitoisen henkilöstön saatavuushaasteet lisääntyivät merkittävästi vuoden aikana. Onnistumista koettiin kuitenkin kriisijohtamisessa, henkilöstön joustavuudessa ja kyvyssä ratkaista haasteita sekä ylläpitää palveluja. Henkilöstöjohtamisen saralla edistettiin toimintakulttuurin parantamista Työn Ilo -toimintamallin kautta. Lähijohtamisen tueksi otettiin käyttöön johtamisakatemian webinaarit ja johtamisvalmennukset. Vastaavaa mallia sovellettiin osin myös uusien valtuutettujen perehdyttämiseen.

Kaupungin konsernirakenteen yksinkertaistamista jatkettiin tilikauden 2021 aikana. Konserniyhteisöjen vuosikirja julkaistaan jälleen kerran huhtikuussa. Vuosikirja avaa kaupungin merkittävimpien yhteisöjen toimintaa ja taloutta lukijoilleen. Kaupungin strategisille tytäryhtiöille asetetut tavoitteet toteutuivat kohtuullisen hyvin. Pandemia vaikeutti monen yhtiön toimintaa, mikä osaltaan johti siihen, että kaikki tavoitteet eivät toteutuneet.

Tilikauden päättymisen jälkeen yhteiskunnan ja talouden taivaalle on kertynyt entistä tummempia pilviä. Pandemian ohella Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa koskettaa monin tavoin myös Suomea. Jo ennen hyökkäyssotaa päätään selvästi nostanut inflaatio on kevään 2022 aikana noussut jo ns. välttämättömyyshyödykkeiden osalta hälyttävälle tasolle, uhaten talouden vakautta ja monien toimeentuloa. Näiden lisäksi kuntien työmarkkinatilanne haastaa merkittävästi kaupungin palveluvelvoitteestaan selviämistä ainakin vuoden 2022 aikana.

Epävakaina aikoina yhteiskunnan ja kunnan toiminnan sujuvuus, selkeys ja vaikuttavuus korostuvat. Niin kaupungin henkilöstön, kuin kaikkien kaupunkilaisten ja ylipäätään suomalaisten resilienssiä on koeteltu ja koetellaan useilla eri tavoilla samaan aikaan. Tällaisissa tilanteissa kaupungin toiminnan ennustettavuus ja vakaus on erityisen tärkeää sujuvan arjen ja palvelujen varmistamiseksi.

Lämmin kiitos yhteistyöstä ja vaikuttavasta työstä kaupungin henkilöstölle ja luottamushenkilöille.

Olli-Poika Parviainen
Kaupunginjohtaja

Avainlukuja 2021

Väkiluku ja kasvu **67 971** (kasvua 123 asukasta)

Kunnallisveroprosentti **21 %**

Vuosikate / asukas **490 €**

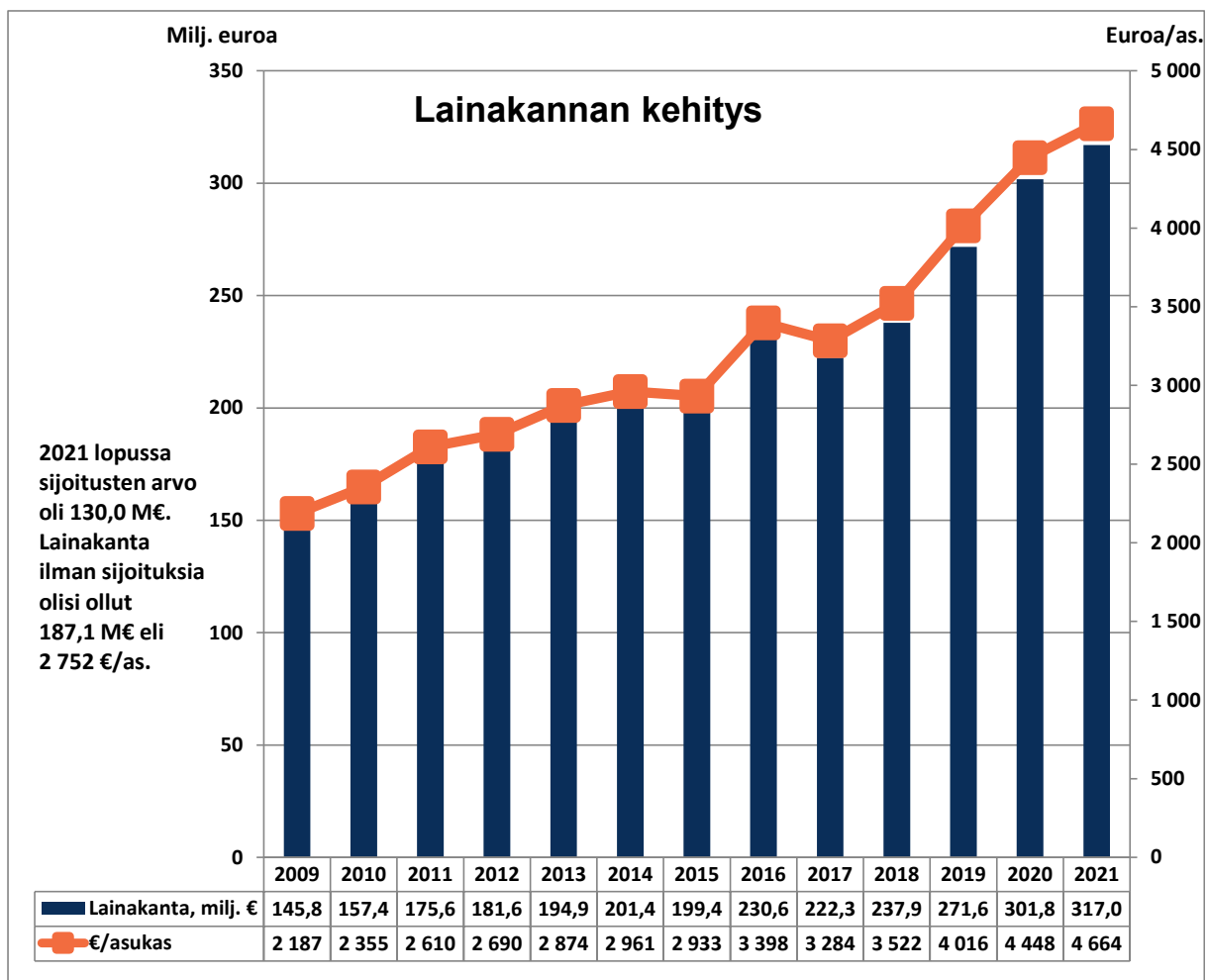
Ulkoiset kokonaistulot **534,3 milj. €**

Ulkoiset kokonaismenot **500,9 milj. €**

Investointimenot, netto **27,7 milj. €**

Lainaa / asukas **4 664 €**

Työttömyysaste **12,0 %**

Talous

Vuonna 2021 valtion myöntämät kertaluonteiset koronatuotot, verotulojen suotuisa kehitys sekä sijoitustoiminnan tuotot nostivat kaupungin talouden hyvään lopputulokseen. Kaupungin talous nousi 3 398 500 euroa ylijäämäiseksi. Kahtena peräkkäisenä vuonna talouden ennustettavuus on ollut aiempia vuosia vaikeampaa. Tähän ovat vaikuttaneet koronapandemiasta johtuvat toimintakulujen kasvu muun muassa palvelujen ostojen ja materiaalihankintojen osalta sekä tulojen lisääntyminen valtion myöntämistä korona-avustuksista johtuen. Myös verotuloarviot ovat tarkentuneet useaan kertaan kuluneen vuoden aikana. Vuosina 2015–2019 kaupungin talouden tasapainoon vaikutti merkittävästi verotulojen kasvun tyrehtyminen sekä valtionosuuksien koko 2010-luvun kestänyt heikko kasvu. Vuonna 2020 verotulojen kasvuvauhti oli aiempiin vuosiin nähden suurempaa ja kehitys jatkui hyvänä myös vuonna 2021. Valtionosuudet ovat perustasoltaankin (ilman koronatuotuksia) kasvaneet selvästi vuosina 2020 ja 2021, mikä on osaltaan parantanut kaupungin talouden tilaa.

Lautakunnilla ja muilla toimijoilla oli käytettävänä nettona (toimintakate talousarviomuutoksin) yhteensä 404 232 000 euroa. Tilinpäätöksessä toimintakate oli -397 559 400 euroa. Alkuperäisessä 2021 talousarviossa toimintakatetavoite oli -395 580 000 euroa, mutta lisätalousarviokäsittelyssä kulutasoa korotettiin. Alkuperäisestä toimintakatetavoitteesta jäätii 1 979 400 euroa. Vuonna 2020 toimintakate oli -386 755 300 euroa. Tähän nähden kustannukset nousivat 10 804 100 euroa eli 2,8 %, joka on kuntakentän keskimääräisen kulukehityksen tasoa matalampi (3,5 %). Toimintakatteen kasvu sisältää kuitenkin edellisvuoteen verrattuna 14,4 milj. euroa enemmän toimintatuottoja, jotka koostuvat luovutusvoitoista ja valtion myöntämistä koronakorvauksista. Lisäksi toimintakuluihin sisältyy 3,1 milj. euroa kertaeriä, jotka koostuvat koronasta johtuvista menoista sekä pilaantuneiden maiden tuleviin puhdistukseen tehdyistä varauksista, joten vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu oli 5,9 %. Toimintakate sisältää noin 997 000 euroa koronatuotusta valtiolta kaupungille.

Vuonna 2021 kunnan tuloveroprosentti oli 21,00. Yleinen kiinteistöveroprosentti oli 1,35, vakituisen asunnon veroprosentti 0,60, vapaa-ajan rakennuksen veroprosentti 1,40 ja rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti 3,30. Verotuloja kertyi 317 221 200 euroa, joka on 3 821 200 euroa muutettua budjettia (313 400 000 euroa) enemmän. Vahvaan verokertymään vaikutti kaksi poikkeustekijää. Yhteisöveron jako-osuuden tilapäinen korotus, joka vaikutus Hämeenlinnan verotuloihin oli noin 5 606 000 euroa. Lisäksi kiinteistöverotuksessa siirryttiin vuoden 2020 aikana joustavaan valmistumiseen. Tämä tarkoitti sitä, että eri kiinteistönomistajilla verotus valmistuu toukokuusta alkaen eri aikaan. Joustavasta valmistumisesta johtuen kiinteistöverokertymä siirtyi vuodelta 2020 noin (10 %) eli 2 200 000 euroa vuodelle 2021. Kiinteistöveron määrän arvioidaan kuitenkin olevan vuositasolla suhteellisen oikealla tasolla vuonna 2021. Poikkeustekijöiden lisäksi kunnallisveron kertymässä on nähtävissä sekä palkkasumman että työllisten määrän suotuisa kehitys. Vuonna 2021 Hämeenlinnan verotulot kasvoivat edellisvuodesta 18 242 000 euroa eli 6,1 %. Koko maan verotulot kasvoivat 6,7 %. Hämeenlinnan verotulokehitys oli muuta maata heikompaa. Verotulontilityksiin liittyy kuitenkin monia jaksotuksiin liittyviä seikkoja, joiden johdosta yhden vuoden muuta kuntakenttää nopeammasta tai hitaammasta kasvusta ei voi tehdä kovinkaan pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Valtionosuutta saatiin 109 991 000 euroa, joka on 109 000 euroa muutettua budjettia (110 100 000 euroa) vähemmän. Alkuperäisessä 2021 talousarviossa valtionosuudet oli 110 900 000 euroa. Alkuperäiseen talousarvioon verrattaessa valtionosuuksia saatiin 909 000 euroa vähemmän. Valtionosuudet sisältävät valtion koronatuotusta yhteensä 3 459 000 euroa ja kiky-leikkausta 2 900 000 euroa.

Talousarviossa oli korko- ja rahoitustuottojen määräksi arvioitu yhteensä 5 640 000 euroa ja kulujen määräksi 6 240 000 euroa. Todelliset tuotot olivat 9 811 000 euroa ja kulut 6 126 000 euroa. Näin ollen tulot olivat 3 685 000 euroa kuluja suuremmat. Rahoitustuottojen ja kulujen budjettitavoite -600 000 euroa ylittyi 4 285 000 eurolla. Alkuperäiseen talousarvioon ei tehty kuluneen vuoden aikana talousarviomuutoksia. Rahoituksen budjettia selvästi parempi toteuma perustui sijoitustoiminnan myyntivoittojen budjettia merkittävästi suurempaan kertymään. Tämän taustalla olivat suotuisan markkinakehityksen ja markkinaliikkeiden lisäksi kaupungin sijoitustoiminnan periaatteiden muutokset, joiden johdosta salkunhoitajat tekivät myynti- ja osto-operaatioita normaalivuotta enemmän. Kaupungin sijoitustoiminnalle asetettu vuosituottotavoite on 4,5 % - 5 %. Vuoden lopussa viiden pääsalkunhoitajan hallinnoima pääoma (markkina-arvo) oli yhteensä 126,2 milj. euroa (31.12.2020: 116,0 milj. euroa). Tuottoa kertyi vuoden alusta lukien 8,8 % (inflaatio 2,2 %). Koko sijoitustoiminnan pääoma oli 130,0 milj. euroa (31.12.2020: 119,4 milj. euroa). Kaupungin sijoitusten allokaatio täytti kaupungin sijoitustoiminnan periaatteet. Venäjän ja Ukrainan välisen konfliktin vuoksi sijoitustoiminnan tuottojen näkymät vuodelle 2022 ovat epävarmat. Epävakaan maailmanpoliittisen tilanteen voi odottaa vaikuttavan pääomamarkkinoiden kehitykseen, mikä tarkoittaa epävakaata ja vaihtelevaa kehitystä osake-, korko-, valuutta ja raaka-ainemarkkinoilla.

Vuosikatetavoite oli 18 668 000 euroa. Toteutunut vuosikate oli 33 337 800 euroa. Alkuperäiseen talousarvion mukaan vuosikatetavoite oli 16 720 000 euroa, jolloin tavoite ylitettiin 16 617 800 eurolla. Poistojen ja arvonalentumisten määrä oli 22 023 000 euroa (budjetissa 19 800 000 euroa). Talousarvion määräraha ei sisällä arvonalentumiskirjauksia. Vuosikate kattaa 151,4 % poistojen ja arvonalentumisten yhteismäärästä.

Muutetussa talousarviossa tilikauden alijäämä oli 1 331 000 euroa. Alkuperäisessä talousarviossa tavoite oli 3 279 000 euroa alijäämäinen. Tilikausi 2021 oli 3 398 500 euroa ylijäämäinen ja se sisältää 8 000 000 euron lisäyksen Hämeenlinna-rahastoon. Kaupungin taseessa edellisiltä tilikausilta kertynyttä ylijäämää oli 195 600 euroa. Näin ollen 31.12.2021 mennessä kertynyttä ylijäämää oli yhteensä 3 594 100 euroa.

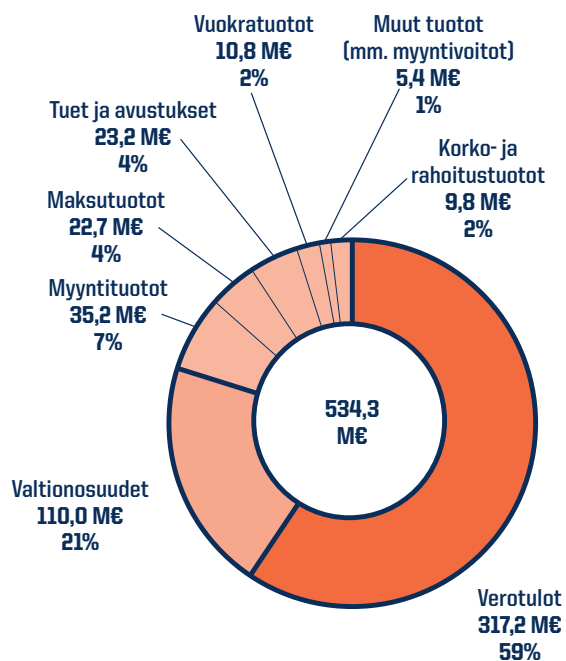
Nettoinvestointeihin oli talousarviossa varattu 31 800 000 euroa. Vuonna 2021 investointimenoja kirjattiin noin 28 392 200 euroa ja investointituloja noin 659 600 euroa. Nettoinvestointien määrä oli noin 27 732 600 euroa.

Pitkäaikaisia lainoja oli vuoden 2021 alussa 236 863 000 euroa. Uutta lainaa otettiin 42 000 000 euroa ja vanhoja maksettiin pois 27 967 000 euroa, joten pitkäaikaiset lainat lisääntyivät nettona 14 033 000 euroa koko lainamäärän ollessa 250 896 000 euroa. Lyhytaikaista lainaa oli 2021 alussa 64 933 000 euroa ja vuoden lopussa 66 126 000 euroa, joten lyhytaikainen lainakanta kasvoi 1 193 000 euroa. Vuoden lopun lyhytaikaisesta lainamäärästä 31 126 000 euroa oli kassalainaa muilta konserniyhteisöiltä ja 35 000 000 euroa kuntatodistusohjelmalla otettua kassalainaa rahoituslaitoksilta. Koko em. lainakanta oli vuoden alussa yhteensä 301 796 000 euroa ja vuoden lopussa 317 022 000 euroa, joten lainakanta kasvoi 15 226 000 euroa eli 5,0 %. Vuoden 2021 lainakanta oli asukasta kohti laskien 4 663 euroa. Manner-Suomen kuntien keskimääräinen lainakanta kasvoi ennakkotietojen mukaan 0,3 % ja oli 3 469 euroa asukasta kohti.

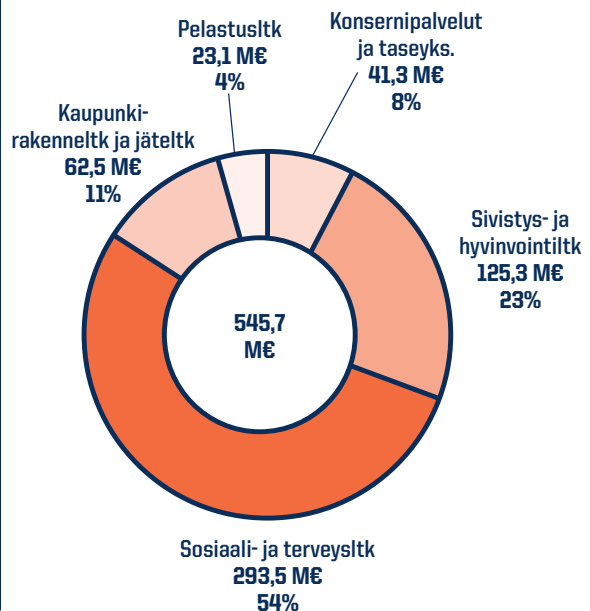
Talouden tunnuslukuja

Toimintatuotot toimintakuluista	19,7 %
Vuosikate	33,3 milj. €
Ostolaskujen määrä	80 377 kpl (verkkolaskuja 96 %)
Myyntilaskujen määrä	197 720 kpl
Tilikauden ylijäämä	3,4 milj. €
Taseen kertynyt ylijäämä	3,6 milj. €
Kassan riittävyys, pv	116

Ulkoisen tuloslaskelman tulojen jakautuminen

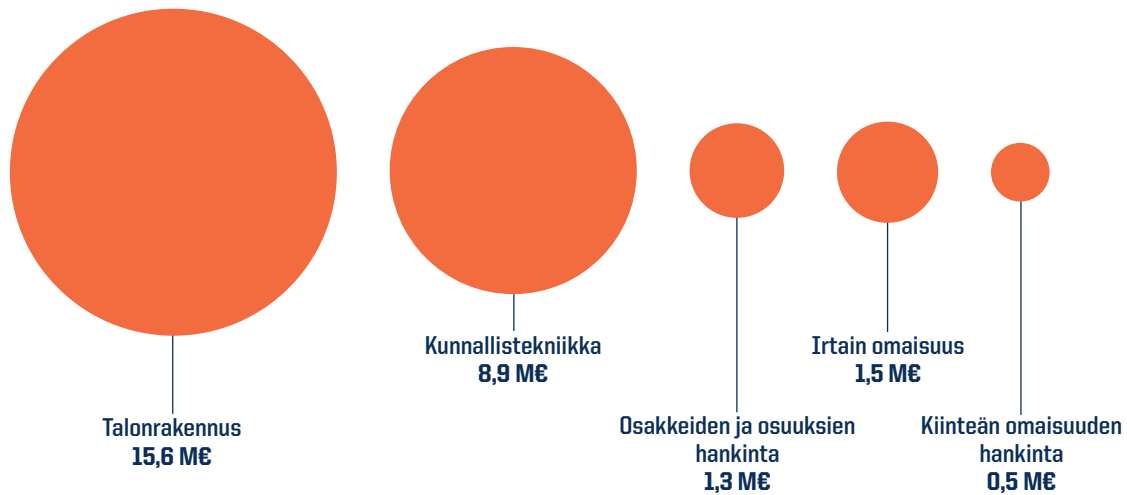

Toimialojen toimintakulujen jakautuminen

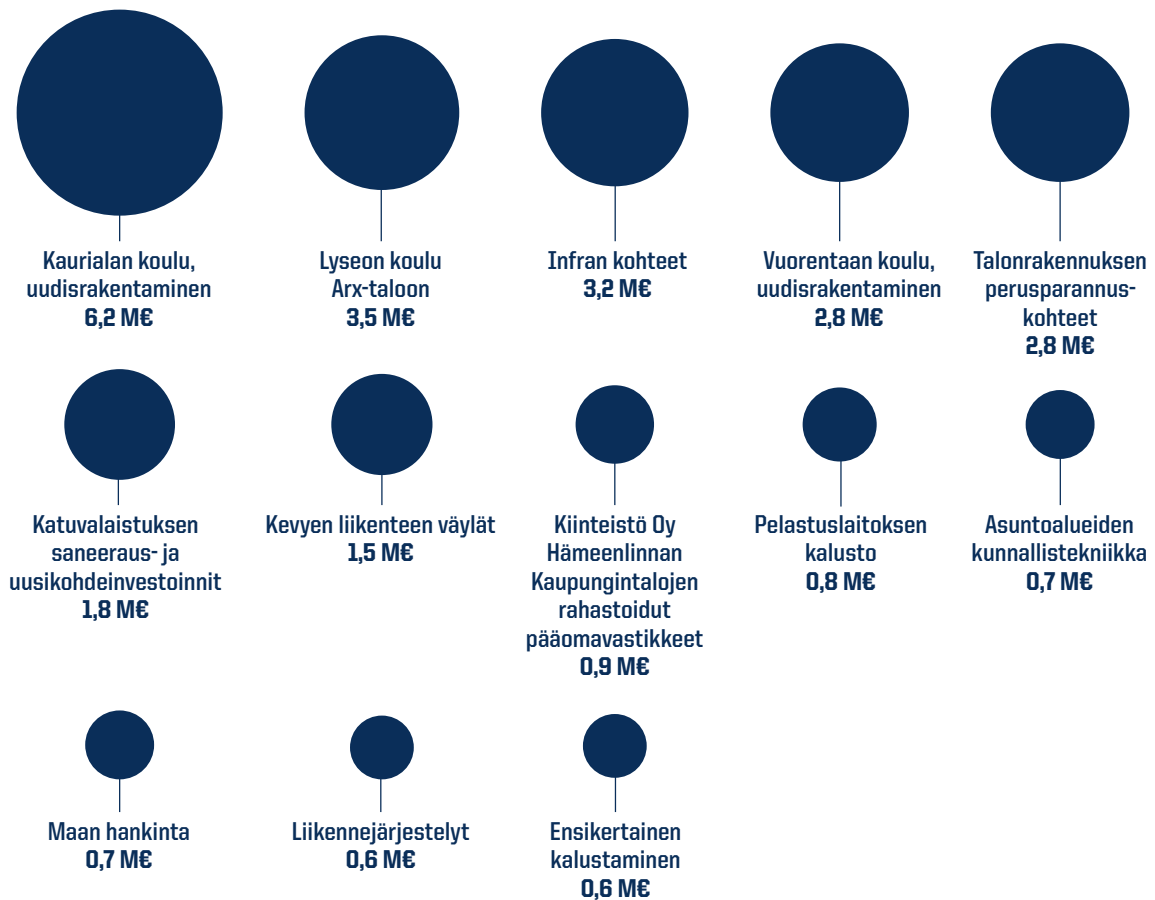

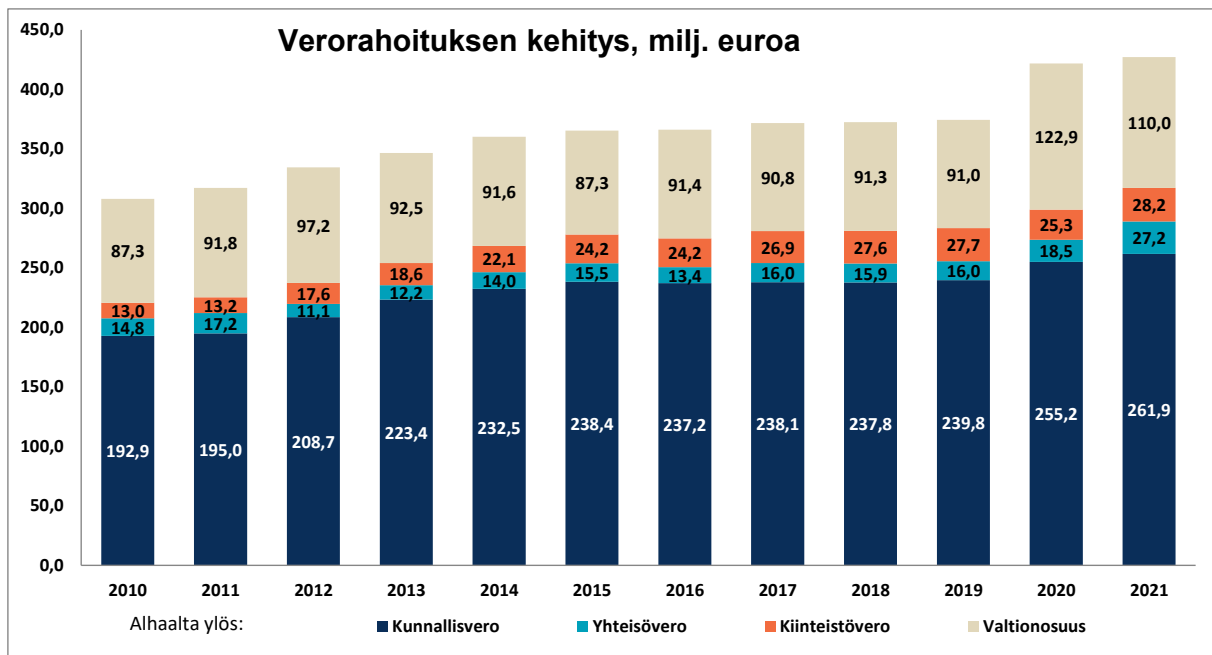

Nettoinvestoinnit

Merkittävimpiä investointeja 2021

Arvio tulevasta kehityksestä

Vuosi 2021 jatkoi poikkeuksellisen vuoden 2020 viitoittamalla linjalla. Vuoden kulkua sekä toiminnallisesti että talousennusteiden suhteen leimasi covid-19-pandemia. Myös työvoiman saatavuuden haasteet nousivat selvästi aiempaa laajemmin esille vuoden aikana. Kustannusten kasvu sote-palveluissa oli ennennäkemättömän suurta. Vuoden 2021 osalta vertailu alkuperäiseen talousarvioon tulee tehdä covid-19-pandemiasta puhdistetun tilinpäätöksen pohjalta. Vuoden 2021 toimintakatteen vertailukelpoinen kasvu (ilman covid-19-pandemian vaikutuksia ja muita kertaeriä) on noin 5,9 %. Kasvu oli merkittävästi lähivuosia kovempaa. Kustannusten kasvun hallinnassa ei täten vuonna 2021 onnistuttu.

Vuoden 2022 talousarvio laadittiin ilman covid-19-kustannuksia ja -tuloja. Jo nyt tiedetään, että Covid-19-pandemia on myös vuoden 2022 vitsaus. Pandemian jälkihoitoa joudutaan tekemään vielä vuosia.

Venäjä aloitti 24.2.2022 hyökkäyssodan Ukrainaan. Jo ennestään suureksi talouden riskiksi noussut inflaatio on kiihtynyt entisestään sodan jatkuessa ja pakotteiden kiristyessä. Inflaation arvioidaankin nyt yleisesti olevan suurin taloutta uhkaava haaste.

Vuoden 2022 talousarviossa on varauduttu kohtuulliseen toimintakulujen kasvuun. Talousarvioprosessin yhteydessä kyettiin paikkaamaan vuoden 2021 aikana esille tulleita määräraha-ongelmia. Kustannusten osalta on kuitenkin jo nyt nähtävissä riskitekijöitä paitsi palveluiden tarpeen, myös inflaation osalta. Kevään työehtosopimusneuvottelut ovat muodostumassa ennako-odotusten mukaan vaikeiksi. Palkankorotukset tullevat olemaan kaupungin talousarviovarauksia korkeammat. Hyvinvointialueuudistus leimaa koko vuoden työtä ja aiheuttaa myös riskiä kaupungin vuoden 2022 talouden hallinnalle. Kuntakentän näkökulmasta on aivan oleellista, että valtio korvaa myös vuonna 2022 covid-19-pandemiasta aiheutuneet kustannukset erityisesti sote-toimialalla ja pelastustoimissa. Muutoin hyvinvointialuesiirtolaskelman periaatteet siirtävät kunnilta liian suuren osan veroprosentista pysyvästi valtion kassaan.

Kaupungin tilikausi 2022 olisi ollut covid-19-pandemian vaikutuksista sekä muista kertaeristä puhdistettuna

noin 0,9 milj. euroa ylijäämäinen. Covid-19-pandemiaan liittyvä vaikutus tulokseen oli yhteensä noin 10,1 milj. euroa tulosta parantava (ei ole huomioitu pandemian vaikutusta verotuloihin).

Tilikausi 2022 budjetoitiin 2,1 milj. euroa alijäämäiseksi. Vuoden 2022 verotulontilitykset ovat olleet budjetitetasoa korkeammat. Sote-toimiala ennustaa jo nyt noin 5 milj. euron ylitystä vuoden 2022 toimintakatteseensa. Ukrainan kriisi aiheuttaa uhkia ja epävarmuutta talouden kehitykselle. Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistötoimintojen siirto liikelaitoskuntayhtymäksi tuottaa toteutuessaan kaupungille noin 8–9 milj. euron kertaluonteisen kirjanpidollisen tuoton tilikaudelle 2022. Tämän tulosta parantava vaikutus on tarkoitus poistaa tuloksesta joko rakennusten tasearvoja alaskirjaamalla tai rahastoimalla. Mahdollinen sote-kiinteistöjen myynti tuottaisi useamman miljoonan euron myyntivoittojen lisäksi merkittävän rahallisen tuloeran kaupungille.

Valtionosuudet jäivät talousarviosta 0,6 milj. euroa. Inflaatio ja työehtosopimuksen mukainen palkkatkaisu tulevat puolestaan aiheuttamaan talousarvioylityksiä menopuolella. Niin ikään covid-19-pandemia nostaa vuoden 2022 kustannuksia budjetoidusta. Nähtäväksi jää, korvaako valtio tästä johtuvia kustannuksia edellisten vuosien tapaan. Sijoitusmarkkinat ovat kehittyneet alkuvuonna heikosti, millä saattaa olla vaikutuksia sijoitustoiminnan budjettitavoitteiden toteutumiseen.

Tiedossa olevien seikkojen perusteella tilikauden 2022 tilanteesta on vaikea antaa arvioita tässä vaiheessa vuotta. Kirjanpidollisesti tilikauden tulos voi muodostua nykyisten tietojen valossa ylijäämäiseksi alijäämäisestä talousarviosta huolimatta.

Valtio on ylikompensoinut vuosina 2020–2021 merkittävästi kunnille covid-19-pandemiasta johtuvia menetyksiä. Valtio ei voi velkaantua vuosien 2020 ja 2021 tahdilla tulevaisuudessa ja valtiontalouden tasapainotustoimina käytetään usein kuntien valtionosuuksien tasoa. Vuodelle 2021 ja 2022 valtio on leikannut kuntien valtionosuuksia käytännössä pysyvästi siten, että vaikutus on Hämeenlinnan kaupungin osalta arviolta noin 9 milj. euroa vuositasolla laskettuna. Näin ollen valtio ei todellisuudessa ylikompensoi kuntia covid-19-pandemian johdosta, vaan perii saadut tuet kunnilta pois moninkertaisesti vuosien saatossa.

Hyvinvointialueuudistus tulee viimeisimpien laskentatietojen valossa heikentämään kaupungin taloutta tulevina vuosina noin 4 milj. eurolla. Tämän lisäksi siirtolaskelmatekniikasta johtuen kaupungin arvioidaan häviävän uudistuksessa 1–2 milj. euroa vuositasolla. Siirtolaskelmaperiaatteet rankaisevat siirtyviä palveluita tehokkaasti tuottaneita kuntia, joiden joukkoon Hämeenlinna on kuulunut. Siirtolaskelmat julkaistaan tämän hetken tiedon mukaan toukokuussa 2022. Siirtolaskelmissa huomioidaan siirtyvinä kustannuksina myös sellaisia kustannuksia, jotka eivät oikeasti siirry kunnilta pois. Myös kiinteistöriski on jäämässä kokonaan kunnille ja irtain omaisuus siirretään kunnilta pois ilman korvausta.

Teoriassa kuntien toistaiseksi pysyvä tasapainotila voi parantua tai heiketä maksimissaan 60 euroa per asukas. Todellisuudessa negatiivinen vaikutus voi olla esitettyä euromäärää selvästi suurempi, koska laskelma huomioi siirtyväksi kuluja, jotka ei todellisuudessa hyvinvointialueille siirry ja sototoimintariski jää puhtaasti kunnille. Arvioitu 60 euroa per asukas tarkoittaa Hämeenlinnan kaupungille noin 4 milj. euroa.

Kaupungin taloudenpidon kannalta oleellisinta on varmistaa käyttötalouden tasapainon saavuttaminen tuloja lisäämällä ja menoja karsimalla. Talous on aidosti tasapainossa, kun kaupunki ei (ilman kertaluonteisia tuloeriä) velkaannu pidemmällä tarkastelukaudella lisää. Tämä edellyttää normaalina yksittäisenä vuonna noin 10 milj. euron ylijäämää. Kirjanpidolliset järjestelyt eivät ole kestävä tie talouden tasapainottamiseen ja alijäämien kattamiseen. Talouden ei pitäisi myöskään olla tasapainossa kertaluonteisten erien, omaisuuden

myynnin tai sijoitustoiminnan myyntivoittojen ansiosta. Kaupungin talouden tilanne vaatii edelleen tasapainotustoimia.

Kaupungin on talouden tasapainottamiseksi välttämätöntä kyetä päättämään toimintakuluja alentavista asioista sekä pidättäytyä toimintakuluja kasvattavista päätöksistä. Historia on osoittanut että tehokkain tapa parantaa julkisen sektorin taloustilannetta, on pidättäytyä omaehtoisesti lisäämästä julkisia menoja. Tämä siitä syystä, että sekä kansallisen tasolla että paikallishallinnossa menoleikkauksista päättäminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi.

Kaupungin pidemmän aikavälin taloussuunnitteluun liittyy kaupunkiemon lisäksi koko muu konserni. Kaupungin konsernirakenteen uudistamisesta ja tehostamisesta päätettiin keväällä 2017. Optimointi on edennyt vuonna 2018–2021 ja se jatkuu edelleen omistajaohjauksikön normaalina työnä. Merkittävimmät toimenpiteet on kuitenkin jo tehty. Konsernirakenteen optimoinnilla on saatu aikaan säästöjä ja tuloja, jotka on kuitenkin jo käytetty kaupungin alijäämien katteeksi. Konsernirakenteen optimointi vaatii toimijoilta rationaalista suhtautumista valmistelussa ja päätöksenteossa.

Kaupungin henkilöstö

Hämeenlinnan kaupungin strategian ”Resurssiviisas kaupunki”- päämäärään on kirjattu tavoitteeksi, että ”Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta”. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan hyvää johtamista ja myös vuonna 2021 lähijohtajia on valmennettu sekä johtamisen että toimintakulttuurin kehittämisen näkökulmasta kaupungin omassa Johtamisakatemiassa. Työelämä on muutamana vuonna ollut ennennäkemättömässä murroksessa ja tämän myötä mahdollistava johtaminen on noussut entistäkin tärkeämmäksi. Johtamisen lisäksi toimintakulttuuri, merkityksellinen työ ja modernin työskentelyn mahdollistavat toimintamallit lisäävät pito- ja vetovoimaa sekä innostavat tuottamaan hyviä palveluita.

Kaupungin henkilöstömäärä 31.12.2021 oli 3 460 hlöä, joka on 23 henkilöä enemmän kuin vuoden 2020 lopussa. Henkilöstömäärä lisääntyi eniten sosiaali- ja terveyspalveluissa. Keskimäärin henkilöstöä oli vuoden 2021 aikana 3 515 henkilöä. Vuonna 2021 kaupunginhallitus perusti 48 vakanssia, joista 21 vakanssia oli määräaikaisia. Vuoden aikana tehtiin myös 41 vakanssimuutosta ja lakkautettiin 63 vakanssia.

Henkilöstömäärä	Vakinaiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Oppisopimus	Yhteensä
31.12.2019	2 793	539	38	5	3 375
31.12.2020	2 786	562	87	2	3 437
31.12.2021	2 867	521	53	19	3 460

Kaupungin kokonaishenkilöstökulut jakautuvat kaupungin oman henkilöstön kuluihin sekä henkilöstövuokraukseen. Ostettua palvelua käytetään pääosin ikäihmisten palveluissa ja varhaiskasvatuksessa alle kolmen kuukauden sijaisiin sekä lääkäripalveluiden ostoihin. Vuoden 2021 kokonaishenkilöstökulut olivat yhteensä 171 miljoonaa euroa, joka ylitti talousarvion 0,455 miljoonalla eurolla. Kokonaishenkilöstökuluihin oli alkuperäisessä talousarviossa varattu 170,545 milj. euroa.

Kokonaishenkilöstökulut, 1000 €	TP2020	TA 2021	TP 2021	Toteuma%	Poikkeama
Henkilöstökulut yhteensä	156 296	165 862	165 721	99,9 %	140
Henkilöstöpalveluiden ostot yhteensä	4 836	4 684	5 279	112,7 %	-596
KOKONAISHENKILÖSTÖKULUT YHTEENSÄ	161 133	170 545	171 000	100,3 %	-455

Kaupunkikonserni

Kaupunkikonserniin kuuluu kaupunkiorganisaation lisäksi yhtiöitä, muita yhteisöjä ja säätiöitä. Omistajaohjauksella varmistetaan, että konsernin yhteisöt ottavat toiminnassaan huomioon omistajan tahdon ja toteuttavat niitä tavoitteita, jotka omistaja on yhteisöille asettanut.

Kaupunginhallitus ohjaa kaupunkikonsernia ja vastaa yhteisöjen valvonnan järjestämisestä. Konsernin operatiivisesta johtamisesta vastaa kaupunginjohtaja. Konserniyhteisöjen omistajaohjauksesta vastaa talousjohtaja osana konsernijohtoa. Vuonna 2021 vastuu omistajaohjauksesta kuului apulaiskaupunginjohtajalle. Omistajaohjauksen vastuualue vastaa omistajaohjauksen valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä.

Konserniohjeessa määritellään kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen johdon rooli ja velvollisuudet sekä pelisäännöt sille, miten kaupunki käyttää määräysvaltaa yhteisöissään. Konserniohje päivitettiin vuoden 2021 aikana. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ohjeen 13.12.2021 ja uusi ohje astui voimaan 1.1.2022.

Kaupunginvaltuusto on asettanut kaupungin merkittävimmille tytäryhtiöille talousarvion hyväksymisen yhteydessä vuositavoitteet, joiden toteutumista seurataan kolmannesvuosittain. Lisäksi kaupunginvaltuusto on omistajapolitiittisissa linjauksissa asettanut yhteisöille pitkän tähtäimen tavoitteet, joiden kehittymistä seurataan erikseen julkaistavassa yhteisöjen vuosikatsauksessa.

Tarkemmat tiedot kaupunkikonsernista löytyy kaupungin yhteisöjen vuosikatsauksesta.

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Vuoden 2021 aikana toteutettiin selvitys Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n ja Verkatehdas Oy:n yhdistämisestä. Selvityksen perusteella kaupunginhallitus (31.5.2021 § 296) päätti jatkaa valmistelua siten, että Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:stä tulee Verkatehdas Oy:n 100 % tytäryhtiö. Marraskuun 2021 lopussa kaupunginhallitus päätti luovuttaa teatteriyhtiön koko osakekannan Verkatehdas Oy:lle. Apportti toteutettiin 1.1.2022. Järjestelyä koskevan yhtiöjärjestysmuutoksen yhteydessä teatteriyhtiön nimeksi tuli Hämeenlinnan Teatteri Oy.

Vuoden 2021 alussa käynnistettiin Kanta Logistiikka Oy:n ja Pirkanmaan seudulla toimivan Tuomi Logistiikka Oy:n toimintojen yhdistämiseen tähtäävät neuvottelut. Yhtiöt toteuttivat suurimpien omistajiensa ohjauksessa selvityksen, jonka tuloksena ryhdyttiin valmistelemaan yhtiöiden sulauttamista. Kaupunginhallitus hyväksyi marraskuussa yhtiöiden sulautumisprosessin käynnistämisen. Samassa yhteydessä kaupunginhallitus hyväksyi hyvinvointialueuudistukseen liittyvän osakekaupan, jossa kaupunki myi suurimman osan Kanta Logistiikan osakkeista Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle. Kauppa toteutui 3.1.2022. Kaupan myötä kaupungin omistusosuus yhtiöstä pieneni 80,74 %:sta 0,1 %:iin.

Koulutuskuntayhtymä Tavastian yhtiöittämistä koskevaa selvitystä jatkettiin vuonna 2021. Kaupunginhallitus hyväksyi marraskuussa 2021 sopimuksen koulutuskuntayhtymän osittaisesta purkamisesta, kiinteistöomaisuuden siirtämisestä liikelaitoskuntayhtymälle ja toiminnan jatkamisesta koulutuskuntayhtymänä siten, että uuden liikelaitoskuntayhtymän toiminta käynnistyy 1.8.2022. Myös muut jäsenkunnat hyväksyivät sopimuksen.

Työvalmennussäätiö Luotsi sr perusti 3.2.2021 itselleen Luotsi Kehitys Oy -nimisen tytäryhtiön, jonka tehtäväksi tuli vastata palvelujen myynnistä muille kuin säätiön omille hankintayksiköille. Järjestely tehtiin säätiön in house -aseman turvaamiseksi.

Asunto Oy Apparan osakkeiden myyntiä jatkettiin. Vuoden 2021 aikana myytiin kolme asuntoa ja kaupungin omistusosuus yhtiöstä pieneni 3,5 %:iin.

Sarastia Oy:n osakemäärä kasvoi 1.650 osakkeella, kun kaupunki lunasti Telia Finland Oy:lle siirtyneet osakkeet. Kaupungin omistusosuus Sarastiasta kuitenkin laski, sillä yhtiön toteuttamien suunnattujen osakeantien myötä osakkeiden kokonaismäärä vuoden aikana kasvoi.

Amplus Holding Oy:n jakautumisen seurauksena kaupungin omistukseen tuli uusi yhtiö Vuokrakodit Holding Oy, josta kaupungin omistusosuus on 1,04 %.

Merkittävimmän muutoksen yhteisöjen normaalitoimintaan aiheutti Covid-19-pandemian jatkuminen. Lähes kaikki suurimmat yhteisöt raportoivat pandemian aiheuttamista negatiivisista vaikutuksista.

Tytär-yhteisöjen investointiaktiivisuus oli vuonna 2021 maltillista. Hämeenlinnan Asunnot ja Koulutuskuntayhtymä Tavastia toteuttivat peruskorjausinvestointeja. Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön Lammin Pella-vakoti valmistui. HS-Vesi käynnisti Paroisten puhdistamon saneeraus- ja laajennushankkeen laitosrakennusurakan sekä saneerasi muuta verkostoa yhteensä n. 4 M eurolla.

Huolimatta pandemian aiheuttamista haasteista, monen yhtiön talous kehittyi positiivisesti edellisvuoteen verrattuna. Suurin osa yhtiöistä raportoiti positiivisen tuloksen vuodesta 2021. Merkittävimmistä tytär- ja osakkuusyhteisöistä ainoastaan Hämeenlinnan Asunnot Oy:n, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n ja Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön tulos oli tilikaudelta negatiivinen.

Omistukset tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä

Tytäryhtiöt	Y-tunnus	Konsernin omistusosuus %
Kiinteistöosakeyhtiöt ja asuntoyhteisöt		
Aulangon Kylpylä Oy	1870588-5	51,01
Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)	0676518-6	100,00
Hämeenlinnan Linja-autoasemakiinteistö Oy	0205291-2	100,00
Idänpään Toimintakeskus Oy	0689500-1	90,00
KT Oy Harvialantie 420 C	1614663-7	100,00
KT Oy Hämeenlinnan Kaupungintalot	0211271-9	100,00
KT Oy Onesto	0957885-3	100,00
KT Oy Rengon Härkäpirtti	0802361-0	54,17
Linnan Kiinteistökehitys Oy	1059269-5	100,00
KT Oy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23	1016348-7	84,36
KT Oy Turuntien Liiketalo	0622492-9	71,97
KT Oy Innopark	1600837-3	100,00
KT Oy Lammin Biokylä 1	2047044-8	70,00

Omistukset tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä

Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt		
Hämeenlinnan Teatteri Oy	0205308-5	100,00
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	1972415-6	100,00
Hämeenlinnan Jäähalli Oy	0896410-3	86,39
Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy	1037204-3	93,06
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	2196076-4	100,00
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (konserni)	1711549-6	76,60
Kanta Logistiikka Oy	2925268-2	80,85
Linnan Kehitys Oy	0832624-0	100,00
Verkatehdas Oy	2069302-7	100,00
Säätiöt ja yhdistykset		
Fredrika Wetterhoff -säätiö sr (konserni)	0205371-2	100,00
Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiö sr	0648130-0	100,00
Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö sr	0315262-4	100,00
Työvalmennussäätiö Luotsi sr (konserni)	1881647-0	100,00
Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö sr	0653924-2	100,00
Kuntayhtymät		
Hämeen Maakuntaliitto, ky (konserni)	0826048-0	38,94
Koulutuskuntayhtymä Tavastia (konserni)	0205303-4	77,24
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	0818235-5	50,71
Eteva ky (konserni)	0203300-9	3,26
Osakkuusyhtiöt		
As Oy Tuuloksentalo	0420267-0	46,48
Hauhon Lämpö Oy	1799904-1	40,00
Hämeen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	2617489-3	44,12
Jukolan Lintukoto Oy	0756797-4	43,73
Jyrätien Liikuntahallit Oy	0895113-4	33,33
KT Oy Iittalan Lasimäki	1997941-5	33,00
KT Oy Virvelinranta	2125780-9	40,00
KT Oy Lamminraitti	0150635-3	46,00
Pikassos Oy	1749706-8	50,00
Hämeenlinnan Keilakeskus Oy *	0713492-5	78,62
Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja *	0205363-2	73,12

*Osuus osakkeiden tuottamasta äänivallasta on 1/5

Arvio konsernin tulevasta kehityksestä

Kaupungin konsernirakenteen kehittämistä jatketaan. Vuoden 2022 aikana huomio keskittyy erityisesti hyvinvointialueuudistuksen edellyttämiin toimenpiteisiin. Maaliskuussa käynnistyvät hyvinvointialueen kanssa neuvottelut Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiön, Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiön ja Työvalmennussäätiö Luotsin määräysvaltaa koskevista mahdollisista muutoksista. Neuvottelujen tavoitteena on säätiöiden in-house -aseman turvaaminen hyvinvointialueeseen nähden sekä säätiöiden johtamisen järjestäminen niiden toiminnan kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi neuvotellaan Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön asemasta hyvinvointialueuudistuksessa. Sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos Oy:n osakkeet siirtyvät voimaanpanolain nojalla korvauksetta hyvinvointialueelle.

Hämeenlinnan Seudun Opiskelija-asuntosäätiö on uudistamassa johtamisjärjestelmäänsä. Hämeenlinnan kaupunki on antanut säätiölle lausunnon, jossa ehdotetaan kaupungin määräysvallan kasvattamista siten, että säätiöstä tulee kaupungin tytäryhteisö. Asian valmistelua jatketaan vuonna 2022. Kaupungin uudeksi tytäryhteisöksi nousee myös Kiinteistöliikelaitoskuntayhtymä Tavastia, mikäli Koulutus-kuntayhtymä Tavastian osittainen purkaminen ja uuden liikelaitoskuntayhtymän perustaminen etenevät suunnitellusti.

Covid-19-pandemian odotetaan heikkenevän vuonna 2022. Toiveena on yhteisöjen toiminnan palautuminen normaalille tasolle loppuvuoden 2022 aikana, minkä odotetaan vaikuttavan yhteisöjen talouskehitykseen positiivisesti. Ukrainan sota voi vaikuttaa negatiivisesti konsernin kehitykseen.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvontaa on toteutettu monenlaisen raportoinnin sekä yhteisöjen kanssa käytyjen keskustelujen avulla. Konsernijohton ennakkokantaa edellyttävät asiat on kerrottu konserniohjeessa. Kaupunginhallituksen nimeämällä viranhaltijoilla on oikeus osallistua läsnäolo- ja puheoikeuksin merkittävimpien tytäryhtiöiden ja säätiöiden hallitusten kokouksiin. Tarkastuslautakunta valvoo yhtiöille asetettavien tavoitteiden toteutumista.

Kaupungin tarkastustoimi on toteuttanut yhdessä omistajaohjauksen yksikön kanssa kaikkiin kaupungin tytäryhteisöihin kohdistuvan sisäisen valvonnan selonteon, jonka avulla seurataan konserniohjeen noudattamista sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista. Lisäksi tarkastustoimi on toteuttanut valittuihin yhtiöihin kohdistuvan sopimushallintaa koskevan sisäisen tarkastuksen. Riskikartoitukset on tehty ja ne ovat ajan tasalla. Riskienhallinnan raportointi on pääosin säännöllistä ja vastuutettua toimintaa. Konserniohjetta on noudatettu pääsääntöisesti hyvin. Konserniohjeen noudattamista koskevista poikkeuksista on keskusteltu yhteisöjen johdon kanssa. Konsernijohton ennakkokantaa edellyttävien asioiden noudattamisessa ei tilikauden aikana havaittu merkittäviä puutteita.

Strategisten tytäryhtiöiden valtuustoon nähden sitovat tavoitteet 2020

Kaupungin strategisille tytäryhtiöille on talousarviossa asetettu valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuodelle 2021. Yhtiökohtaisten tavoitteiden lisäksi kaikille strategisille tytäryhtiöille asetettiin myös vuodelle 2021 erityiseksi tavoitteeksi työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

TYTÄRYHTIÖ	TOTEUTUNEET TAVOITTEET
Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)	3/5 tavoitteista toteutunut
Hämeenlinnan Teatteri Oy	4/6 tavoitteista toteutunut
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy (konserni)	2/5 tavoitteista toteutunut
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	2/5 tavoitteista toteutunut
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy	4/7 tavoitteista toteutunut
Linnan Kehitys Oy	6/6 tavoitteista toteutunut
Linnan Kiinteistökehitys Oy (konserni)	5/5 tavoitteista toteutunut
Verkatehdas Oy	3/5 tavoitteista toteutunut

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2021 1000 €	2020 1000 €
Toimintatuotot	97 258	80 531
Valmistus omaan käyttöön	776	9 784
Toimintakulut	-495 594	-477 071
Toimintakate	-397 559	-386 755
Verotulot	317 221	298 979
Valtionosuudet	109 991	122 902
Rahoitustuotot ja -kulut		0
Korkotuotot	2 103	1 979
Muut rahoitustulot	7 708	3 095
Korkokulut	-5 608	-5 993
Muut rahoituskulut	-519	-1 081
Vuosikate	33 338	33 126
Poistot ja arvonalentumiset	-22 023	-21 931
Tilikauden tulos	11 315	11 195
Tilinpäätössiirrot	-7 916	2 709
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 399	13 904

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	19,7	17,2
Vuosikate/Poistot, %	151	151
Vuosikate, euroa/ asukas	490	488
Asukasmäärä	67 971	67 848

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2021	2020
	1000 €	1000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	33 338	33 126
Tulorahoituksen korjauserät	-4 562	-1 049
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-28 392	-32 863
Rahoitusosuudet inv.menoihin	354	284
Käyttöomaisuuden myynnit	4 844	4 507
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 582	4 005
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-10	-60
Antolainasaamisten vähennys	591	857
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	42 000	63 027
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-27 967	-35 278
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 193	2 439
Muut maksuvalmiuden muutokset	349	5 887
Rahoituksen rahavirta	16 157	36 871
Rahavarojen muutos	21 739	40 876
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	176 978	155 239
Rahavarat 1.1.	155 239	114 362
	21 739	40 876
TP Rahoituslaskelma + tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, €	-37 571	-63 232
Investointien tulorahoitus, %	118,9	101,7
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	0,9
Lainanhoitokate	1,2	0,9
Kassan riittävyys, pv	116	104
Asukasmäärä	67 971	67 848

Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2021	2020	VASTATTAVAA	2021	2020
	1000 €	1000 €		1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	546 672	541 544	OMA PÄÄOMA	350 188	338 789
Aineettomat hyödykkeet	7 264	7 851	Peruspääoma	274 117	274 117
Muut pitkävaikutteiset menot	7 264	7 851	Muut omat rahastot	72 477	64 477
			Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	196	-13 709
			TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ALLJÄÄMÄ	3 399	13 904
Aineelliset hyödykkeet	291 006	285 979	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	10 523	10 606
Maa- ja vesialueet	64 974	64 500	Poistoero	9 397	9 557
Rakennukset	152 205	152 837	Vapaaehtoiset varaukset	1 125	1 049
Kiinteät rakenteet ja laitteet	53 421	54 189			
Koneet ja kalusto	6 148	6 307	PAKOLLISET VARAUKSET	4 661	4 684
Muut aineelliset hyödykkeet	754	734	Eläkevaraukset	305	299
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	13 504	7 412	Muut pakolliset varaukset	4 356	4 384
Sijoitukset	248 402	247 714	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 396	3 080
Osakkeet ja osuudet	209 843	208 574	Lahjoitusrahastojen pääomat	52	59
Muut lainasaamiset	38 520	39 112	Muut toimeksiantojen pääomat	3 344	3 021
Muut saamiset	38	28			
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 896	1 657	VIERAS PÄÄOMA	388 568	368 162
Lahjoitusrahastojen varat	30	30	Pitkäaikainen	234 800	221 892
Muut toimeksiannot	1 866	1 627	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	223 669	209 610
			Lainat julkisyhteisöiltä	26	36
			Saadut ennakot	11	17
VAIHTUVAT VASTAAVAT	208 767	182 120	Muut velat	44	44
Saamiset	31 789	26 881	Siirtovelat	11 049	12 185
Pitkäaikaiset saamiset	6 722	7 753	Lyhytaikainen	153 769	146 270
Myyntisaamiset	1 054	1 271	Joukkovelkakirjalainat	35 000	40 000
Lainasaamiset	30	40	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	27 191	27 205
Siirtosaamiset	5 638	6 441	Lainat julkisyhteisöiltä	10	12
Lyhytaikaiset saamiset	25 068	19 129	Lainat muilta luotonantajilta	31 126	24 933
Myyntisaamiset	9 077	7 341	Saadut ennakot	3 262	3 342
Lainasaamiset	70	1 277	Ostovelat	25 183	20 206
Muut saamiset	6 696	6 876	Muut velat	4 472	3 707
Siirtosaamiset	9 225	3 635	Siirtovelat	27 524	26 865
Rahoitusarvopaperit	114 255	107 163			
Muut arvopaperit	114 255	107 163	VASTATTAVAAYHTEENSÄ	757 335	725 321
Rahat ja pankkisaamiset	62 724	48 076			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	757 335	725 321			

TASEEN TUNNUSLUVUT:

Omavaraisuusaste, %	47,8	48,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	73,5	72,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000€	3 594	196
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	53	3
Lainakanta 31.12., 1 000€	317 022	301 796
Lainakanta 31.12., €/asukas	4 664	4 448
Lainat ja vastuut, 31.12., 1 000 €	388 029	368 982
Lainat ja vastuut, €/asukas	5 707	5 438
Lainasaamiset, 1 000€	38 520	39 112
Asukasmäärä	67 971	67 848

Tilinpäätös ilman koronakuluja ja kertaluonteisia eriä

	TP 2021	TP 2021 ilman Covid-19 -pandemian vaikutusta	Muut kertaerät	TP 2021 ilman Covid-19 -pandemiaa ja kertaeriä vaikutusta
Toimintatulot	147 379 355	138 307 355	0	138 307 355
Myyntituotot	44 715 844	45 905 844	0	45 905 844
Maksutuotot	22 835 289	22 835 289	0	22 835 289
Tuet ja avustukset	23 470 242	13 041 242	0	13 041 242
Muut toimintatuotot	56 357 980	56 524 980	0	56 524 980
Valmistus omaan käyttöön	776 345	776 345		776 345
Toimintamenot	-545 715 067	-537 640 067	-300 000	-537 340 067
Henkilöstömenot	-165 721 234	-163 533 234	0	-163 533 234
Palvelujen ostot	-272 116 175	-267 943 175	-300 000	-267 643 175
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 431 177	-18 339 177	0	-18 339 177
Avustukset	-27 396 764	-27 389 764	0	-27 389 764
Muut toimintamenot	-61 049 716	-60 434 716	0	-60 434 716
Toimintakate	-397 559 367	-398 556 367	-300 000	-398 256 367
Verotulot	317 221 212	311 615 212		311 615 212
Valtionosuudet	109 991 064	106 532 064		106 532 064
Rahoitustulot ja -menot	3 684 917	3 684 917	3 300 000	384 917
Korkotulot muilta	2 102 997	2 102 997		2 102 997
Muut rahoitustulot muilta	7 708 411	7 708 411	3 300 000	4 408 411
Korkomenot	-5 607 707	-5 607 707		-5 607 707
Muut rahoitusmenot	-518 784	-518 784		-518 784
Vuosikate	33 337 826	23 275 826	3 000 000	20 275 826
Poistot ja arvonalentumiset	-22 022 972	-22 022 972		-19 497 785
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 497 785	-19 497 785		-19 497 785
Arvonalentumiset	-2 525 188	-2 525 188	-2 525 188	0
Tilikauden tulos	11 314 854	1 252 854	474 812	778 041
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	159 775	159 775		159 775
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-76 105	-76 105		-76 105
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-8 000 000	-8 000 000	-8 000 000	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 398 524	-6 663 476	-7 525 188	861 712

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2021	2020
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	243 402	216 472
Toimintakulut	-628 436	-592 943
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1 407	368
TOIMINTAKATE	-383 627	-376 102
Verotulot	315 496	297 480
Valtionosuudet	134 832	147 428
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	570	449
Muut rahoitustuotot	10 383	3 724
Korkokulut	-8 907	-9 421
Muut rahoituskulut	-555	-1 195
VUOSIKATE	68 192	62 363
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-47 618	-45 210
Omistuksen eliminointierot		6
Arvonalentumiset	-2 531	-2 407
TILIKAUDEN TULOS	18 042	14 752
Tilinpäätössiirrot	-9 926	2 786
Tilikauden verot	-368	-333
Laskennalliset verot	-3	256
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-429	-275
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	7 316	17 187

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut	38,7	36,5
Vuosikate/Poistot, %	136	131
Vuosikate, euroa/asukas	1 003	919
Asukasmäärä	67 971	67 848

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2021	2020
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	68 192	62 363
Tilikauden verot	-368	-333
Tulorahoituksen korjaukset	-6 258	-1 072
	61 566	60 958
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-73 957	-68 345
Rahoitusosuudet investointimenoihin	361	1 002
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 614	7 314
Toiminnan ja investointien rahavirta	-6 415	928
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	69	-165
Antolainasaamisten vähennykset	167	66
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	102 814	89 048
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-64 406	-49 847
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-7 168	-823
Oman pääoman muutokset	-868	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 448	5 915
Rahoituksen rahavirta	29 160	44 195
Rahavarojen muutos	22 745	45 123
Rahavarat 31.12.	201 661	178 916
Rahavarat 1.1.	178 916	133 793
Rahavarojen muutos	22 745	45 123
KONSERNIRAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-54 925	-77 020
Investointien tulorahoitus, %	92,7	92,6
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	1,0
Lainanhoitokate	1,1	1,2
Kassan riittävyys, pv	95	90

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	2021	2021	VASTATTAVAA	2021	2021
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	805 985	782 931	OMA PÄÄOMA	358 979	345 844
Aineettomat hyödykkeet	10 478	10 638	Peruspääoma	274 783	274 751
Aineettomat oikeudet	1 206	691	Arvonkorotusrahassto	2 311	2 311
Muut pitkävaikuttiset menot	9 171	9 946	Muut omat rahastot	75 417	66 391
Ennakkomaksut vaihto-omaisuudesta	101	0	Edell. tilikausien yli-/alijäämä	-849	-14 797
			Tilikauden yli-/alijäämä	7 316	17 187
Aineelliset hyödykkeet	744 952	723 826	VÄHEMMISTÖOSUDET	24 950	21 283
Maa- ja vesialueet	76 350	75 593	PAKOLLISET VARAUKSET	8 916	9 716
Rakennukset	424 100	439 004	Eläkevaraukset	305	299
Kiinteät rakenteet ja laitteet	129 069	151 907	Muut pakolliset varaukset	8 611	9 417
Koneet ja kalusto	48 888	23 323	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	5 085	4 468
Muut aineelliset hyödykkeet	3 551	3 991	VIERAS PÄÄOMA	662 039	624 906
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	62 994	30 008	Pitkäaik. korollinen vieras pääoma	462 123	422 747
Sijoitukset	50 556	48 467	Pitkäaik. koroton vieras pääoma	20 261	21 239
Osakkeet ja osuudet	49 621	47 297	Lyhytaik. koroton vieras pääoma	78 622	86 757
Muut lainasaamiset	818	1 048	Lyhytaik. korollinen vieras pääoma	101 033	94 163
Muut saamiset	117	122	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 059 969	1 006 216
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 599	2 136			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	251 384	221 150			
Vaihto-omaisuus	3 489	3 461			
Saamiset	46 234	38 772			
Pitkäaikaiset saamiset	7 426	8 444	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Lyhytaikaiset saamiset	38 808	30 329	Omavaraisuusaste, %	36,4	36,8
Rahoitusomaisuusarvopaperit	118 291	110 223	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	94,3	93,3
Rahat ja pankkisaamiset	83 370	68 694	Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	6 468	2 390
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 059 969	1 006 216	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	95	35
			Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 €	540 745	509 504
			Konsernin lainakanta, €/asukas	7 953	7 509
			Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	622 134	586 147
			Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	9 153	8 639
			Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	818	1 048
			Kunnan asukasmäärä	67 971	67 848

Tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo-rahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kunta-kohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Kuntayhtymissä ei lasketa tätä tunnuslukua.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välitulos Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) 1 000 euroa

=Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä, (alijäämä) euroa/asukas

=(Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)) / Asukasmäärä.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut 31.12., euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 x Toimintatuotot / Toimintakulut

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100 x Vuosikate / (Suunnitelman mukaiset poistot + Arvonalentumiset)

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Konsernikohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Investointien tulorahoitus, %:

= 100 x Vuosikate / Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys (pv)

= 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 * (Vieras pääoma – Saadut ennakot) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas

= [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä

Konsernin lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Konsernin lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella asukasmäärällä. Kuntayhtymän konsernitilinpäätöksessä ei asukaskohtaista lainamäärää esitetä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk – lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut